

Austrija: Bogoslovni međufakultetski susret u Grazu

Dne 17. svibnja 2003. godine dekan prof. dr. Josip Baloban, profesori, studenti i zaposlenici Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu zajedno s područnim studijem u Đakovu posjetili su Katolički bogoslovni fakultet »Karl Franzen« Sveučilišta u Grazu. To je zapravo drugi i povratni susret jer prošle su godine također u svibnju gosti iz Graza bili u Zagrebu. Na susret je doputovalo 30-ak sudionika iz Zagreba/Đakova a pridružilo se još četvero naših studenata i profesora Hrvata u Grazu koje su primili brojni aktivni, umirovljeni profesori i asistenti iz Graza sa svih katedra na čelu s dekanom prof. dr. Gerhardom Larcherom. Susret je započeo prijaznim kolegijalnim prijemom s aperitivom za upoznavanje i pozdravom u sveučilišnoj zgradi, zbornici Katoličkog bogoslovnog fakulteta.

Prije podne je u jednoj od fakultetskih predavaonica održan simpozij na temu: »Uloga Katoličke Crkve kod prijema novih članica u Europsku uniju«, Prvo predavanje održao je *prof. dr. Maximilian Liebmann*, umirovljeni crkveni povjesničar, nekadašnji dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Grazu o četverostoljetnom djelovanju Katoličkog bogoslovnog fakulteta »Karl Franzen« Sveučilišta u Grazu. U vidu povijesne stvarnosti i oduženja htio je pokazati da postoji kontinuitet povezanosti što je jamstvo za sadašnje partnerstvo i suradnju. Sveučilište u Grazu osnovali su koncem 1586. godine isusovci koji su svojim protureformacijskim radom izvukli Graz iz protestantizma i podržavali katoličanstvo u gradu i čitavoj štajerskoj pokrajini i u susjednim dobrim dijelom slavenskim zemljama. U prva je dva stoljeća postojanja Katoličkog bogoslovnog fakulteta u Grazu studiralo mnogo i po broju i u procentima studenata iz naših krajeva. Posebno valja spomenuti mnoštvo studenata iz Istre, Dalmacije i omanji broj iz Hrvatske i Slavonije sa studentima s ostalih srednjoeuropskih regija. Dakako da je bilo i Hrvata profesora. Među mnogim spomenutim imenima ističe se zagrebački mladi mučenik sv. Marko Križevčanin (1588.-1619.) koji je studirao kako na isusovačkom Sveučilištu u Grazu tako i na njihovom Gregorijanskom Sveučilištu i u kolegiju Germanikumu u Rimu. U Grazu i u Italiji studirao je i hrvatski ekumenski revnitelj za jedinstvo katolika i pravoslavnih i panslavist Juraj Križanić (1618.-1683.) i dr. Zajednički povijesni kuriozum tvore sveučilišni lanci obnovljenih sveučilišta u Grazu i Zagrebu iz ruku cara Franje Josipa I. u 19. stoljeću. Zasnih je pedesetak godina postojao kontakt a osobito je važan sadašnji tre-

nutak partnerstva koji traži suvremeno integriranje sveučilišta a obuhvaća međusobno usklađenje studija, izmjenu studenata i profesora kao i partnerski rad na zajedničkim projektima.

Drugo je predavanje pod naslovom »Doprinos Hrvatske Crkve za pristup Hrvatske u Europsku uniju« održao *prof. dr. Josip Baloban*, dekan Katoličkog bogoslovnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. J. Baloban je pošao od činjenice da Katolička Crkva, njezini biskupi na čelu s nadbiskupom Bozanićem, zatim teolozi, i drugi crkveni djelatnici više zagovaraju europsku pripadnost Hrvatske u inozemstvu nego doma gdje uostalom vlada mišljenje da je prirodno mjesto Hrvatske unutar sjedinjene Europe. Svoje je izlaganje sveo na sedam teza: 1. Katolička Crkva zalaže se za pravedniju ponovnu europeizaciju Hrvatske i podupire nastojanje da zemlja to postigne na pojedinim društvenim područjima. Ispravno se zalažu naši biskupi i profesori da se Hrvatsku ne smije gurati i nazivati zapadnim Balkanom kada to nije, a nije bila ni u vrijeme višedesetljetne državne pripadnosti tom području. 2. U procesu globalizacije Katolička je Crkva kritična. Ona razlikuje između univerzalnosti Crkve ali je protiv mita globalizacije europskih i svjetskih razmjera. Jer protivi se brisanju kulturnih razlika, ne želi u subkulturu, muzej ili folklornu oazu. Protivi se jednostranom izvana korištenom trgovačkom prostoru i iscrpljivanjem na štetu domaće proizvodnje i ponude. Brine se da država štiti svoje interese, posebno razvoj, tj. ulaganje i zapošljavanje. Nastoji da država bude ne samo tehnokratska nego i socijalna, treba izvoditi iz nerazvijenosti i siromaštva. Pri tomu Crkva traži i očekuje solidarnost privilegiranih, gospodarski naprednijih naroda. 3. Katolička Crkva u svojoj domeni i na društvenoj razini potiče i radi na umreženju civilnog društva. Stavlja velike naglaske na socijalni nauk: organizira projekte socijalne politike i gospodarenja. Svjesna je da i dalje vrijedi pravilo kako je razvoj drugo ime za mir (Pavao VI.). 4. Katolička učilišta i sveučilišni gradovi povezuju Hrvatsku s Europom. Valja naglasiti da je preko 90% profesora bogoslovnih učilišta promoviralo u inozemstvu što govori da praktično postoji trajna izmjena i povezanost Hrvatske s kolegama profesorima i njihovim adekvatnim stranim sredinama. U sveučilišnim središtima organiziraju se domaći i međunarodni simpoziji. Naši profesori sudjeluju kao slušatelji i referenti u inozemstvu. Tu su zajednički uspješno obavljani projekti o razvoju u tranzicijskim zemljama, o proučavanju vrednota, zatim o odgoju, bioetici i dr. Postoje pozivi i zajedničko promišljanje o budućim zajedničkim projektima crkvenih učilišta na jačanju jedinstva. 5. Hrvatski biskupi u duhu svoje povezanosti, partnerstvu i kolegijalitetu govore i zalažu se za posvješćenje o srednjoeuropskoj pripadnosti Hrvatske. 6. Katolička Crkva podupire i zalaže se za dogodišnji katolički dan srednjoeuropskih zemalja. 7. Kritičkim tonovima o pristupu Europskoj uniji neki se u Katoličkoj Crkvi pribojavaju oduzimanja kršćanskih i nacionalnih vrednota. Nadalje su tu drugi standardi za brak i obitelj. Tu je na djelu sveopća narodna rasprodaja posebno strancima. Nema euforije a i malo

je pouzdanja prema političarima koji s premalo vlastitih potraživanja i pragmatičnosti pregovaraju o pristupu Hrvatske u Europsku uniju. Katolička Crkva i njezine ustanove povezuju se partnerski sa sličnim ustanovama u Europi. Aktivno povezivanje izgladuje neravnopravne postupke i partnerski se ophodi s hrvatskim očekivanjima.

Treće predavanje održao je *docent dr. Nikola Dogan* s istoimenog fakulteta pod naslovom: »Uloga Katoličke Crkve u hrvatskom narodu na putu u Europsku uniju«. N. Dogan *prvo* napominje kako su Hrvati u prošlosti bili izloženi germanizaciji, madžarizaciji, talijanizaciji. Zatim je bilo teško vrijeme Turaka a i negativno iskustvo prve i druge Jugoslavije. Crkva je bila čuvarica hrvatskog nacionalnog i religioznog identiteta. Danas mnogi sa zapada spočitavaju Hrvatskoj da je Crkva previše vezana na naciju i hrvatstvo. Valja prepoznati povijesne uvjete u kojima se takav oblik stapanja događa. *No*, Katolička Crkva danas polazi od činjenice da je Hrvatska samostalna država pa se ona može zauzimati za svoje bitno poslanje. Postoji pravi biblijski temelj novoga života: Crkva se stoga ponaša prema onoj biblijskoj da čovjek nije radi subote nego je subota radi čovjeka. Čovjek joj je briga i poziv. Čovjekovo je dostojanstvo utemeljeno u njegovoj naravi: stvoren je na sliku i sličnost Božju, svaki je pojedinac osoba, pojedinac sa svojim dužnostima i pravima. Upravo se na tom temelju grade i ljudska prava. Svaki društveni ustroj i posebno veliki partneri moraju ta pravila poštivati. *Konačno* Crkva će biti i u budućnosti čuvarica ljudskog dostojanstva. Ona je kvasac novog svijeta. Svjedokinja je europskog identiteta. Ima pravo kritički se postaviti prema ponižavanju čovjeka i njegovih prava. Čovjek je put Crkve u Europi.

Četvrto je predavanje o istoj temi održao *prof. dr. Leopold Neuhold*, etičar i sociolog. Pošao je od Jacquesa Delorsa koji je pred 10-ak godina – kada se Hrvatska borila za svoje pravo pod nebom – ustvrdio da neće biti Europe ako ne bude imala duše. Potrebna je ravnoteža između materijalnoga i duhovnoga. Europa treba biti gospodarstvena i duhovna zajednica. Ona time započinje i voditi brigu za socijalu. Europa treba vrednovati svoje zajedništvo. Dakako, da je na prvom mjestu pretpostavka i povod udruživanja rad i promicanje mira. U jednom dugom razdoblju naglasak se stavljao samo na gospodarsko zajedništvo. Došlo je na red političko zajedništvo. U takvom je zajedništvu od osobite važnosti osjećaj i briga za solidarnost. Važno je da se i povelje Europske unije pozivaju na Boga, ali da i kršćanska pozadina i korijeni ne ostanu zaboravljeni makar se kreatori europskih karti borili protiv izričitih kršćanskih unošenja. Ispravno je da je najveće dobro čovjek. Nije najvažnija suvremena zaokupljenost proširenjem Europe nego europeizacija Europe i zajedničko građenje europskog doma. *Važan je doprinos* civilnih udruženja kao posebno utemeljenje, poticanje i izgradnja od dolje, tj. od baze. I treba početi od zajedničke kuće (grč. *oikos* – dom) pa dalje u crkveno zajedništvo koje počiva na kršćanskim temeljima (*ekklesia* – zajednica, crkva) i konačno je tu javno svjedočenje na konkurentnom polju vrednota i ponuda (*agora* – trg, jav-

nost). Taj razgovor i razvoj događanja valja nastaviti. Narod je pozvan u zajedništvo. I civilno društvo ulazi u sve pore ljudskog ophođenja i života. Tek sa na solidnim temeljima može graditi i od gore, odozdo: mogu se ustrojiti organizacije, krovne koordinacije i strukturalno vezivanje. Tu je svakako *neizostavna služba pomirenja*, pravednosti i oprostjenja. U stvari pravednosti ne treba ići do kraja i matematičkog izjednačenja i pravde jer najveća pravednost zna biti i najveća nepravda. Potrebna je realna prosudba i realna politika. Ispravljanje i poravnanje su često neizvedivi i nemogući. Trebaju se, naprotiv, bezpogovorno dogoditi oprostjenje i pomirenje. Za austrijsku i češku javnost je npr. bila potrebna i korisna crkvena izjava, ponuđeno i obećano izmirenje. Europa je upravo danas veliko gradilište. Sigurno da nije dovoljno samo verbalno izmirenje. No, ne smije se dogoditi povlačenje. Treba, dakako, sve nastojanje i sav razvoj kritički promotriti ali nitko u međusobnom odnosu ne može imati udjela bez doprinosa zajedništvu. Iz tog se okvira svaki partner odužuje cjelini i onome što slijedi.

Peto je predavanje održao *prof. dr. Grigorios Larentzakis*, poznati profesor ekumenske teologije, koji pripada Grčkoj pravoslavnoj Crkvi, a u Austriji je studirao i ostao djelovati kao profesor i član je austrijskih i međunarodnih ekumenskih udruženja i povjerenstava. On se zalagao i radio na Ekumenskoj karti koja je izašla 2001. godine usko povezana s ekumenskim europskim susretom u Grazu 1997. godine. Iznosi prevažan zadatak za sadašnji i budući ekumenizam biskupa i cjelokupne crkvene javnosti, za sve kršćane i vjerske zajednice. U Europi i po cijelom svijetu je važno da se čuje zajednički vjerski, kršćanski glas. Osnovna ljudska prava tiču se svih. I zato je prevažan susret 1982. u Baselu i posebno u Grazu 1997. godine. U nastavku rada ekumenskog susreta u Grazu upravo je Cartha Oecumenica najvažniji suvremeni dokumenat na području ekumene. Sigurno je važan zajednički nastup, govor i rad u izgradnji europskog društva, posebno slobode. U središtu interesa stoje brak i obitelj. Prevažan je govor i rad na miru. Za kršćanstvo je važno i za sve njegove Crkve kako ne valja voditi nove ratove i ne podupirati rat. Rat nije i ne može biti sredstvo napretka. I treba biti osjetljiv na promašaje i njegove posljedice. Upravo se u okviru ispravnog djelovanja polaže ispit vjerodostojnosti i pravovjerdja.

Uz simpozij održan je i *kratki okrugli stol*. Hrvatski referenti su morali objašnjavati hrvatska očekivanja i opravdanja u približavanju Europskoj uniji. Balaban je objašnjavao da Crkva ne bježi od svog poslanja i zajedništva sa susjednim (posebno balkanskim) zemljama ali guranje isključivo u tu regiju – koja u mnogome i radi najrazličitijih razloga zaostaje za ostalom Europom – ne odgovara hrvatskim očekivanjima i stvarnim standardima. Možda bi to mjesto trebala zauzeti Bosna i Hercegovina gdje je više na djelu multietičnost i multikonfesionalnost. A Hrvatska po Doganovom mišljenju prethodno i u svojim okvirima iz drukčije stvarnosti pokazuje svoje specifične putove dijaloga, premošćenja i povezivanja. Ekumena je bila drugo nezaobilazno područje razgovora. Uistinu postoji prilično veli-

ko nepoznavanje pa i predrasude ali ekumenska i dijaloška suradnja je živa. Osobni susreti, zajednička katedra i stol mogu nadići razlike i povezati za buduće zajedničko djelovanje. Profesori su uglavnom sudjelovali i dobro se sporazumijevali. Ali kod službenika i studenata njemački jezik ipak je velika zapreka i poteškoća za bilo kakvu ozbiljniju suradnju. Sudbina je malih jezika i naroda da se služe posebno na takvim skupovima većim jezikom. Dakako da je potreban a i moguć alternativni program uz prevođenje.

U poslijepodnevnom je predahu održan prijam s ručkom u prostorijama Tvrđe u središtu zemaljskog poglavarstva austrijske savezne zemlje Štajerske u Grazu. Goste obaju bogoslovnih fakulteta pozvala je i ugostila sama štajerska zemaljska poglavarica gospođa Waltraud Klasnic. Kao domaćin zastupao ju je dr. Andreas Schnider i bio je gostima na raspolaganju. On je kolegijalno pozdravio goste, zahvalno istaknuo neke od prisutnih profesora jer je i sam studirao na Katoličkom bogoslovnom fakultetu u Grazu.

Graz je ove 2003. godine proglašen kulturnim glavnim gradom Europe te ga obilaze brojne turističke i studentske skupine. Domaćini su se pobrinuli pa je mmr. Kölbl opširno i stručno vodio kroz grad: prvo je pokazao i objasnio temelje grada, zatim prvotno (isusovačko) sveučilište u Tvrđi (Burg). Nadalje se vođenje nastavilo u starom isusovačkom sveučilišnom oratoriju s rekonstruiranim raspećem u kompleksu kasnije, tj. sadašnje katedrale. Pokazao je također tipičnu i baroknu vrhunski uređenu katedralu Sv. Egidija koja je poprimila svoje pravo značenje u vrijeme kada se pred dobra dva stoljeća biskupija preselila iz Seckaua u Graz. Iznimno je bilo moguće razgledati mauzolej cara Ferdinanda II. u crkvi sv. Katarine kraj današnje katedrale. Razgledanje je nastavljeno u biskupijskom Bogoslovnom sjemeništu. I ovdje je uslijedilo razgledavanje i detaljno tumačenje moderne izložbe uz živu meditaciju i glumu u sklopu sjemenišnog dvorišta, a u samoj sjemenišnoj zgradi održava se moderna izložba slika i plastike u četiri prigodno uređene sale.

U samom Bogoslovnom sjemeništu u biskupovo ime goste oba fakulteta primio je msgr. mag. Leopold Städter, bivši generalni vikar biskupije. U sjemeništu su zagrebački gosti imali čast razgledati i pokloniti se u molitvi u moderno obnovljenoj sjemenišnoj kapeli a za tjelesnu okrepu ušli su u već ranije prekrasno obnovljeni refektorij-blagovaonicu. Kratka završna šetnja gradom pokazala je živopisnost glavnog trga, atraktivne male ulice, prigodno obnovljenu Franjevačku crkvu i samostan u kojem je smještena i Hrvatska katolička misija.

Dogovoreni su daljnji zajednički put i suradnja: izmjena studenata i profesora i prvi zajednički projekt o povezivanju katoličkih i drugih crkvena učilišta Srednje Europe u povezivanju i jačanju zajedničkog europskog doma.

Nikola Hohnjec